

James W. Scott:
De-coding New Regionalism:
Shifting Socio-political Contexts in
Central Europe and Latin America

Iva Lopižić*

Prikaz knjige
UDK 323.174(4-191.2:7/8)(048.1)

Knjiga *De-coding New Regionalism: Shifting Socio-political Contexts in Central Europe and Latin America* zbirka je radova usredotočenih na (promijenjenu) ulogu regionalne razine upravljanja u zemljama Latinske Amerike i centralne Europe koje prolaze kroz društvene i ekonomske preobražaje kao aspekte procesa tranzicije prema demokratskom uređenju. Knjiga je rezultat transatlantske istraživačke mreže osnovane još 1993., a u koju su uključeni Leibniz-Institut za regionalni razvoj i strukturno planiranje, Sveučilište u Guadalajari, Europski institut za regionalni i lokalni razvoj, Sveučilište u Gdanjsku i Centar za regionalne studije Mađarske akademije znanosti. Urednik zbirke radova je James W. Scott, profesor geografije na Institutu Karelian pri finskom Sveučilištu Joensuu i znanstveni istraživač na Leibniz-Institutu za regionalni razvoj i strukturno planiranje. Izdala ju je izdavačka kuća Ashgate 2009. Knjiga ima 262 paginirane stranice, a podijeljena je na ovih pet tematskih cjelina: *Uvod*, u kojem urednik

---

* Iva Lopižić, asistentica na Katedri za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (assistant at the Chair of Administrative Science, Faculty of Law, University of Zagreb, e-mail: iva.lopicic@pravo.hr)

prezentira ciljeve i sadržaj knjige; *Društvena transformacija i politike razina upravljanja*, koja sadržava radove koji se bave teorijskim pitanjima »novog regionalizma« te definiraju istraživačka pitanja kojima objedinjuju u sustavnu cjelinu studije slučaja koje čine središnji dio knjige; *Studije slučaja izgradnje regija u Latinskoj Americi*, koja sadržava radove o regionalizaciji u Meksiku, Brazilu i Venezueli; *Studije slučaja izgradnje regija u središnjoj Europi*, s radovima u kojima je opisana regionalizacija u Poljskoj, Mađarskoj, Istočnoj Njemačkoj i Rumunjskoj; *Zaključak*, u kojem urednik uspoređuje procese u odabranim zemljama pokušavajući dešifrirati svojstvenosti »novog regionalizma«. Popis literature je unutar svakog rada, a knjiga sadržava i kazalo pojmova koje olakšava snalaženje kroz radove.

U uvodnom poglavlju James. W. Scott definira temu zbornika kao promišljanje o regijama kao geografski određenim područjima upravljanja koje integriraju načela ekonomskog dinamizma, upravne efikasnosti, unapređenja zajednice, jačanja uloge civilnog društva i responsivne vlasti. Cilj je knjige utvrđivanje utjecaja globalnih promjena na regije i iznalaženje novih, na subnacionalnoj razini oblikovanih, strategija za endogeni i održivi teritorijalni razvoj. Nacionalna dimenzija glavna je eksplanatorna dimenzija procesa regionalizacije pa se studija slučaja zemalja koje prolaze kroz društvenu transformaciju pokazuje kao podesna istraživačka metoda za ostvarenje istraživačkih ciljeva. Urednik ukratko opisuje strukturu knjige i daje kratak pregled sadržaja svih radova. Smatra da bi knjiga mogla predstavljati značajan komparativni prikaz regionalnog upravljanja, regionalnog planiranja i društveno-prostornog diskursa te odgovoriti na neka pitanja proizašla iz koncepta »novog regionalizma«.

Druga cjelina s započinje radom *Systemic Transformation and the Implementation of New Regionalist Paradigms: Experiences of Central Europe and Latin America* u kojem urednik knjige James W. Scott na temelju sažetog pregleda odrednica izgradnje regija i strategija regionalnog razvoja u zemljama Latinske Amerike te središnje i istočne Europe raspravlja o prostornoj uvjetovanosti »novog regionalizma« i shvaćanju izgradnje regija kao kontekstualno osjetljivog procesa institucionalne promjene i odgovora na društvene izazove systemske transformacije. Radi identificiranja kontekstualnih specifičnosti latinoameričkih i europskih procesa regionalizacije, Scott najprije obrađuje tri idejne koncepcije regionalizma: koncepciju političke ekonomije regija, *governance* koncepciju regija i koncepciju društvene konstrukcije. Regionalizacija u europskim postsocijalističkim državama razvijala se kroz prizmu integracije u EU i izgradnje demokratskih političkih institucija, inhibirana je jačanjem osnovnih lokalnih jedinica i političkom neusuglašenosti o provođenju decentralizacije, a zajednički obrazac

iskustava s izgradnjom regija ne postoji, što autor potkrjepljuje opisom djelomično uspješnih iskustava Poljske, nedovoljno uspješnih iskustava Češke i neuspješnih iskustava Mađarske. Regionalizacija u latinoameričkim državama provodila se kao projekt ublažavanja regionalnih razlika i nacionalne stabilizacije u neoliberalnom svjetskom poretku te je, unatoč probouju ideja o održivom razvoju i nužnosti provođenja decentralizacije, ostala ograničena na jačanje državnih institucija i ekonomski rast, za što Scott daje primjere iz Meksika i Čilea. Zaključuje da se koncept »novog regionalizma« ne da presadivati iz jednog sustava u drugi jer je neodvojiv od nacionalne tradicije, kulturnog nasljeđa i političkih vrijednosti.

U radu *Policies of Regionalization in a Transformational Context: Some Conceptual Considerations* Karl-Dieter Keim raspravlja na koji način koordinirati tri vrste regionalizacijskih politika (regionalnu politiku, regionalizaciju politika i endogeni regionalni razvoj) kako bi urodile unapređenjem materijalnih i ekonomskih prilika, osnaženjem demokratskih procesa i jačanjem ukupnog upravnog kapaciteta neke zemlje. Autor razrađuje dva najrazvijenija koncepta u regionalnim studijama: institucionalni pristup izgradnji regija i koncept *governance* kao teorijske okvire za oblikovanje prijedloga uspješne regionalizacijske politike te u tom kontekstu ocjenjuje regionalizacijske politike provodene u Njemačkoj i zemljama Latinske Amerike. Krucijalnim prepoznaje fleksibilnu adaptaciju prethodnih politika i njima odgovarajućih mehanizama upravljanja novim prilikama kroz mobilizaciju društvenog kapitala, stvaranje mreža i koalicija te iskorištavanje novih izvora znanja.

Polazeći od teorijsko-metodološkog pristupa nove institucionalne ekonomije, Carlos Riojas u radu *Between Crisis and Adaptation: Economic Aspects of Institutional Change in Latin America and Central Europe* uspoređuje institucionalne promjene u zemljama Latinske Amerike i središnje Europe do kojih je došlo zbog demokratizacije i integracije u svjetsko tržište analizirajući dva aspekta promjena: nove strukturne obrasce i ekonomske pokazatelje (demografska kretanja, ekonomski rast, itd.) kao prateće elemente promjena te neoliberalnu ideologiju, promijenjenu ulogu države i demokratizaciju kao osnovne poticaje demokratskim i tržišnim transformacijama. Reformska nastojanja koja su usko vezana uz regionalnu razinu upravljanja u svim zemljama jednaka su i usmjerena na unapređenje upravljačkih sposobnosti, teritorijalnu reorganizaciju i otvaranje stranim ulaganjima, a njihova ekonomska politika temelji se na povlačenju države, privatizaciji, liberalizaciji i isključivom oslanjanju na mehanizme tržišta. Riojas zaključuje da zemlje Latinske Amerike i središnje Europe, usprkos kontekstualnim razlikama, poštuju jednake koncepte (individualizam,

demokraciju, politički pluralizam) te se susreću sa sličnim problemima (nezaposlenost, nestalan BDP, slabe društvene i ekonomske prilike).

U radu *Regions, New Regionalism and Regime Theory: Deciphering Post-Socialist Institutional Change*, kojim završava drugo poglavlje, Iwona Sagan prepoznaje teoriju urbanog režima koja nudi opću strukturu kroz koju se mogu definirati teritorijalne koalicije moći, njihove političke agende te odnos s državom, privatnim sektorom i lokalnim društvom kao kontekstualno dovoljno osjetljiv okvir unutar kojeg bi se moglo promišljati o »novom regionalizmu« kao aspektu šire društvene transformacije. Predstavlja četiri strukture koalicije moći (sistemska, naređivanja i društvene kontrole, suradnje i društvene potpore) i tri vrste urbanih režima (instrumentalni, organski i simbolički) u svjetlu kojih raspravlja o pokretačima i izazovima regionalizacije, faktorima regionalne fragmentacije, ulozi civilnog društva u regionalnim procesima i konfrontaciji starih institucionalnih kultura s novim institucionalnim strukturama. Regije postsocijalističkih zemalja većinom su instrumentalni režimi čiji su akteri okupljeni oko postizanja kratkoročnih i opipljivih ciljeva, a struktura moći među pojedincima od njih prvenstveno proizlazi iz položaja u državnom sistemu.

Prikazi studija slučaja iz zemalja Latinske Amerike započinju s opisom ambicioznih meksičkih projekata modernizacije države kroz regionalizaciju i decentralizaciju otežanih asinkronim razvojem formalnih i neformalnih institucija, o čemu piše Basilio Verduzco Chávez u radu *An Indecisive New Regionalism in Mexico? The Case of Jalisco*. Duga tradicija jake središnje vlasti i slabe lokalne samouprave, nizak stupanj političke kulture te visok stupanj koncentracije urbanog i ekonomskog rasta obilježja su s kojima je Meksiko 1980-ih krenuo s provođenjem decentralizacijskih mjera i s programom *Novi federalizam*, čiji su ciljevi bili efikasno korištenje nacionalnih sredstava, demokratizacija i zaštita osnovnih sloboda. Neuvjerljiva decentralizacija popraćena slabim fiskalnim i tehničkim kapacitetima te nerazvijenom društvenom, ekonomskom i političkom kohezijom lokalnih jedinica prikazana je na primjeru regionalizacije u državi Jalisco. Autor smatra da se regionalizacija i decentralizacija ne mogu provoditi pukim državnim dekretima i nacionalnim programima, već zahtijevaju napore naraštaja aktera kako bi se razvile nove institucije, primijenilo novo tehnološko znanje i razvila proaktivna ponašanja koja olakšavaju široku participaciju u političkim procesima.

O decentralizaciji i politici regionalnog razvoja u Brazilu koje su se primarno provodile kao strategije stabilizacije države, prilagodbe vanjskim neoliberalnim pritiscima i redukcije regionalne raznovrsnosti uzrokovane

kulturnim, političkim, participativnim i ekonomskim obilježjima prostora piše Anita Kon u radu *Decentralization and Regions in Brazil: An Economic Perspective*. Decentralizacija koja je uslijedila nakon ustavnih reformi iz 1980-ih primarno je značila prijenos zadaća i odgovornosti na niže razine, bez preraspodjele moći i uključivanja civilnog sektora u javne procese. Politika regionalnog razvoja, koja se najprije temeljila na uvozu razvoja u slabije razvijene regije, a zatim na ekonomskoj decentralizaciji i osnivanju raznih tijela za promicanje regionalnog razvoja, od druge polovine 1990-ih počiva na višegodišnjim strateškim planovima koje autorica detaljno opisuje. Kon ocjenjuje da većina reformskih mjera nije uspjela, a kao osnovne prepreke prevladavanju asimetričnog razvoja brazilskih regija prepoznaje neefikasno tržište rada, nerazvijenu institucionalnu strukturu za provođenje javnih politika te nedovoljno razvijen društveni kapital.

Venezuelanska iskustva s regionalizacijom od 1960-ih do danas i polemike o budućim konturama regionalne politike u Venezueli iznosi Catalina Banko u radu *Redefining Regional Policies in Venezuela: From Decentralization to Recentralization*. Regionalna politika u Venezueli usko je vezana uz ideološke zasade državne vlasti te se razvijala u svjetlu promjena vladajućih doktrina od protekcionizma preko neoliberalizma do semisocijalističkog nacionalizma. Šezdesete godine tako karakteriziraju redistributivna politika i inducirani razvoj, krajem 1960-ih otpočinje se s politikom dekoncentracije i osnivanjem osam razvojnih regija na čelu s državnim guvernerom, a na fiskalnu krizu, siromaštvo i socijalne nemire krajem 1980-ih država odgovara politikom decentralizacije i širim uključivanjem civilnog društva i lokalnih vlasti u regionalne procese. Dolazak pak Cháveza na vlast 1998. s programom *Socijalizam za 21. st.* označuje ponovno jačanje političke i upravne uloge središnje države. Usprkos tendenciji slabljenja lokalne razine i pretvaranja regija u velike upravne »kontejnere« za provedbu državne ideologije, Banko primjećuje da su neka od načela novog regionalizma (samoorganizacija i društvena kohezija) usvojena 1980-ih još uvijek aktualna.

Sljedeća cjelina knjige započinje radom Grzegorza Gorzelaka *Regional Development and »New Regionalism« in Poland* u kojem su prikazana djelomično uspješna poljska iskustva s regionalizacijom te divergentni razvoj poljskih regija u kontekstu recentnih teritorijalnih reformi. Iako je reaktivna, redistributivna i neplanska regionalna politika s početka 1990-ih zamijenjena dugoročnim, stratejskim pristupom regionalnom razvoju i osnivanjem 16 samoupravnih regija 1999., uglavnom povijesno uvjetovano obilježje poljske teritorijalne strukture i dalje je jaz između gradova i perifernih naselja te razvijenog zapadnog i nerazvijenog istočnog dijela

zemlje. Autor daje primjer regije Wielkopolska s jakim upravnim kapacitetima i razvijenim poduzetničkim duhom te regije Gornja Silesia koja se teško bori s društvenom transformacijom. Raspravljajući o budućnosti regija u Poljskoj i njihovoj daljnjoj polarizaciji, autor ističe ključnu važnost transfera tehnologije i inovacija između regija, a zatim i fiskalne decentralizacije, suradnje svih razina vlasti na implementaciji regionalne politike, prekogranične suradnje te proaktivnijeg stava prema razvojnim strategijama.

Ideju kako izgradnja regionalne razine upravljanja u Mađarskoj osim puke decentralizacije zahtijeva i stvaranje novih struktura upravljanja utemeljenih na političkim, ekonomskim i društvenim mrežama razrađuje Ilona Kovács Pálné u radu *Regionalization in Hungary: Options and Scenarios on the »Road to Europe«*. Proces regionalizacije u Mađarskoj tekao je u dvije faze: prvoj koja je trajala do ulaska Mađarske u EU 2004, tijekom koje su 1996. osnovana razvojna vijeća na nacionalnoj, regionalnoj, okružnoj i mikroregionalnoj razini, 1998. utemeljene NUTS II regije i 2004. formirane razvojne regionalne agencije, pri čemu su se mjere provodile ponajviše zbog eksternih pritisaka, te drugoj, od 2004. nadalje, u kojoj su se počele provoditi decentralizacijske mjere, a naglasak stavljen na interne potencijale. Autorica opisuje dinamiku državnih mjera i lokalnih inicijativa u Južnoj Transdanubiji, jednoj od slabije razvijenih mađarskih regija s dugom tradicijom regionalne politike. Institucionalne i legislativne promjene u Mađarskoj uglavnom su umjetni i površni zahvati u teritorijalnu strukturu upravljanja kojima je unesena nesigurnost i nestabilnost u upravni sustav, a nije ojačano partnerstvo, profesionalizam i usmjerenje dugoročnim strategijama, zbog čega je pred Mađarskom dug, izazovan put za provedbu istinske regionalizacije i decentralizacije.

Različita iskustva lokalnih jedinica Istočne Njemačke s konceptom razvoja utemeljenog na znanju u vrijeme otvaranja gospodarstva svjetskom tržištu s ciljem otkrivanja zbog čega su određena mjesta podesnija za generiranje novih »čvorišta produkcije znanja« opisuje Hans-Joachim Bürkner u radu *»Reaching for the Stars«: East German Urban Regions and the Vicissitudes of Place-Making*. Autor razrađuje teorijske koncepte razvoja utemeljenog na znanju, definira »prostorno oblikovanje« te predstavlja vrste »čvorišta produkcije znanja« stavljajući u središte teorijskog promišljanja koncept stupnja prožetosti (lokalnih i globalnih aktera, političke inicijative, ekonomskog i društvenog inputa) kao preduvjeta jačanja lokalnih i regionalnih jedinica. Svoje ideje pojašnjava na primjerima grada Jene s visokim stupnjem prožetosti i grada-regije Frankfurt/Oder čiji su akteri slabo međusobno povezani te važnim prepoznaje sljedeći oblik prožeto-

sti: globalni akteri moraju integrirati specifičnosti pojedinog prostora u svoj koncept »prikladnog mjesta«, a lokalni akteri moraju naučiti kako izraziti, prilagoditi, ali i očuvati svoje specifičnosti u novom ekonomskom okruženju.

Proces izgradnje regionalne razine upravljanja u Rumunjskoj kao komponente šire društvene i institucionalne modernizacije potaknute tranzicijom i europskim integracijama opisuje József Benedek u radu *The Emergence of New Regions in Transition Romania*. Polazeći od klasifikacije četiriju faza u procesu izgradnje regija koju je razvio finski geograf i regionalist Anssi Paasi (fazu teritorijalnog oblikovanja regija, fazu stvaranja zajedničkog simboličkog sustava, fazu kreiranja regionalnih institucija te fazu osnivanja i rekognicije regija), Benedek na temelju normativnog okvira za provođenje regionalizacije te stupnja političke, kulturne i ekonomske integracije regionalnih aktera pokušava otkriti pravu prirodu rumunjskih regija. Razvojne regije sa skučenim političkim i financijskim kapacitetom osnovane su 1998., pri čemu je proces vođen odozgo, nije provedena javna rasprava niti su poštovana povijesna, društvena i ekonomska obilježja teritorija. Politička kohezija unutar regija je slaba te ne postoje značajnije regionalne stranke, jedina regija s jačim kulturnim identitetom je Transilvanija, a ekonomske razlike nisu toliko značajne između regija koliko unutar pojedine regije. Benedek zaključuje da izgradnjom regija u rumunjskom teritorijalnom sustavu nije došlo do stvarne preraspodjele moći i razvoja novih modela upravljanja, a to sve zahvaljujući slabo razvijenom regionalnom identitetu.

U zadnjoj tematskoj cjelini urednik knjige u radu *New Regionalism and Evolving Territorialities of the State* sumira regionalna iskustva predočena kroz studije slučaja te iznosi zaključke o obilježjima novog regionalizma u zemljama Latinske Amerike i središnje Europe. Zajednički strukturni obrazac izgradnje regija gotovo je nemoguće pronaći (regije u Brazilu, Čileu i Venezueli primjeri su programskih regija; regije u Poljskoj i Čileu nastale su amalgamacijom manjih teritorijalnih jedinica; mađarske, meksičke i rumunjske regije zapravo su jedinice dekoncentrirane državne uprave), ali promatrano s funkcionalnog stajališta moguće je utvrditi niz sličnosti regionalizacije u transatlantskoj perspektivi (nacionalni problemi s upravljanjem i vanjski pritisci kao okidač regionalizacije; *top-down* pristup; nedostatan politički prostor, ograničena tehnička ekipiranost i fiskalni kapacitet za razvoj regija). Studije slučaja upućuju na nekoliko zaključaka. U prvom redu, da regije nisu adoptirale nove uloge i obavljanjem novih zadataka zamijenile državu u njezinoj tradicionalnoj ulozi, zatim da ne postoji povezanost upravljačkih kapaciteta s regionalnim napretkom te

da postoje poticajni, ali i ograničavajući efekti neoliberalne politike. Također, naglašava krucijalno značenje društvene i kulturne kohezije prostora za regionalni razvoj. Promišljanje o regionalizmu kao aspektu šire društvene transformacije na temelju podataka koje su iznijeli autori radova otvara sljedeća pitanja: kakva je uloga lokalnih jedinica u regionalnom okruženju; kako upravljati kompleksnim projektima na regionalnoj razini; kako pretvoriti regije u istinske političke arene; kakav odnos sa središnjom državom djeluje poticajno na regionalni razvoj; kakvo je značenje neformalnih odnosa u izgradnji regija te kakva je međuovisnost institucija, mehanizama upravljanja, planiranja i regionalnog prostora.

U stručnoj literaturi regionalizacija se prepoznaje kao jedna od suvremenih tendencija u razvoju uprave i društva te je raspravljano o potencijalima i ulozi regionalne razine upravljanja u suvremeno doba, u kojem se tradicionalna država »rastače« vertikalno (jačanjem uloge nadnacionalnih asocijacija i lokalne samouprave) i horizontalno (uključivanjem u proces upravljanja nedržavnih subjekata kao što su privatni sektor i civilno društvo), vrlo bitna i aktualna tema upravne znanosti koja zahtijeva da bude znanstveno istražena. S tog gledišta, tematski sadržaj knjige može se pozitivno ocijeniti, osobito ako se u obzir uzme napor da se usporedi široki krug zemalja s različitim kontinenta o čijim iskustvima s izgradnjom regija u kontekstu šire institucionalne promjene ne postoji literatura objedinjena u jedinstven zbornik. Tema je osobito zanimljiva za Hrvatsku jer su interni i vanjski kontekst razvoja hrvatskog upravnog sustava podudarni s kontekstom upravnog razvoja prikazanih zemalja postsocijalističke Europe. Urednik u uvodu ističe vrijednost radova u pristupu izgradnji regija s aspekta koji nije samo normativan, već integrira ekonomske, sociološke i ostale društvene aspekte, što sigurno daje širu sliku cijeloj stvarnosti regionalizma. Knjiga je dobro strukturirana, pozitivan je i napor da se otkriju neki zajednički funkcionalni obrasci upravljanja u zemljama koje prolaze kroz društvenu transformaciju.

Međutim, iako urednik knjige više puta jasno propagira ideju da je izgradnja regija kontekstualno osjetljiv i obojen proces, a neki od autora utemeljuju svoj znanstveni članak na takvoj ideji, u samom uvodu ipak nije jasno naznačeno koje su to značajne kontekstualne osobitosti zbog kojih su odabrane studije slučaja iz baš tih latinoameričkih ili postsocijalističkih zemalja, što ograničava uvjerljivost čitave ideje te se stječe dojam da su studije slučaja odabrane po kriteriju uključenosti njihovih autora u istraživačku mrežu, a ne zbog jasno koncipiranih pretpostavki o odnosu određenih društvenih varijabli s procesom izgradnje regija. Ono što bi se moglo ocijeniti manjkavim jest i to što autori većine radova nisu dovoljnu pažnju

usmjerili na prikaz teritorijalne organizacije zemlje, čime je reducirana čitateljeva percepcija o najznačajnijem sadržaju i kontekstu provođenja regionalizacijskih i decentralizacijskih mjera, a to je ona o kojim se prostora uopće raspravlja i gdje ih locirati u teritorijalnom sustavu upravljanja. Značenje komparativne usporedbe ograničeno je različitom strukturom studija slučaja. Sam urednik u uvodu ističe da *svaki od autora prezentira svoje viđenje regionalizacije i institucionalne promjene*, a na to se posljedično nadovezao i različit sadržaj onog što je svaki od njih smatrao bitnim prikazati u kontekstu potvrđivanja svojih teza. S obzirom na nepostojanje dovoljne sadržajne podudarnosti, čime je otežano stvaranja zaključaka o (ne)povezanosti regionalizacije u različitim zemljama, propušteno je da se vrijednost pojedinog rada potencira njegovim stavljanjem u korelaciju s ostalima te je osujećen smisao komparativnog prikaza. Možda najveće sadržajno odstupanje predstavlja prikaz Istočne Njemačke jer autor raspravlja o koncepcijama »učućih prostora« u kontekstu kojih opisuje iskustva njemačkih lokalnih jedinica, pri čemu mu izmiče šira slika decentralizacije u Njemačkoj.

Ipak, zaključci do kojih se pojedini autori došli mogu se svesti na zajedničke nazivnike i dobro ih je imati na umu: istinska regionalizacija počiva na preraspodjeli moći u teritorijalnom sustavu upravljanja, kombinaciji *top-down* i *bottom-up* pristupa, uključivanju privatnog i trećeg sektora u političke procese na regionalnoj razini, stvaranju zajedničkog širokog kruga aktera o regionalnom identitetu i budućnosti regija; prepreke regionalizaciji jesu sužen manevarski prostor za jačanje regija zbog širokih ovlasti države i osnovnih lokalnih jedinica te petrificiranih starih formalnih i neformalnih institucionalnih struktura koje se sporo prilagođuju novim eksternim uvjetima; sam proces neodvojiv je od povijesnih, tradicijskih i kulturnih obilježja prostora. Svakako, ono što je najvažnije ocijeniti jest koliko su problemska pitanja naznačena u uvodu i teorijskim radovima druge tematske cjeline knjige zaista rasvijetljena i je li dešifriran taj »novitet« u konceptu »novog regionalizma«. Pitanja koja su adresirana nisu bez značenja, ali jasan odgovor na njih nije dan, pa bi se teško moglo tvrditi da knjiga ima izvorni znanstveni doprinos studijama regionalizma. Njezina vrijednost više je u bogatstvu empirijskih podataka i interkontinentalnom pristupu. Kao vrlo informativan tekst, korisna je za studente studija javne uprave i one koje bi voljeli znati više o iskustvima različitih zemalja s izgradnjom srednje razine upravljanja.

